

N:o 30.

Ank. till Riksd. kansli den 17 april 1890, kl. 3 e. m.

Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 7, i anledning af väckt motion angående skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om lagstiftningsåtgärder för hämmande af utbredningen i vårt land af de svårare ogräsarterna.

Till sistlidet års riksdag afgaf herr V. B. Wittrock i Andra Kam-maren en motion, n:o 93, i hvilken han föreslog, att Riksdagen behagade i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes i lagstiftningsväg vidtaga åtgärder för att hämma utbredningen af svårare åkerogräs från de områden, som tillhöra jernvägarna. Denna motion, som behandlades af Andra Kammarens tillfälliga utskott n:o 4, blef i enlighet med utskottets utlåtande af kammaren afslagen. Nu har herr Wittrock i motion n:o 223 till innevarande riksdag inkommit med ett liknande förslag, ehuru i vidsträcktare omfattning. I denna motion föreslås nemligen, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes taga i nådigt öfvervägande, huru vida icke ändamålsenligt vore, att genom lagstiftningsåtgärder söka hämma utbredningen af de svåraste ogräsarterna i vårt land. För motivering af sitt förslag lemnar motionären en vidlyftig beskrifning om åkerogräsens vidsträckta spridning i landet samt framhåller, att ogräsens utbredning tilltager med hvarje år och att

desamma äro att räkna till det nutida landtbrukets allra svåraste fiender, för hvilkas bekämpande kraftigare och mera omfattande åtgärder, än hittills äro behöfliga. Sedan han äfven påvisat, huru som ogräsen på åkerfälten förekomma i stor myckenhet äfven i provinser, der jordbruket står högt — till och med i Skåne — yttrar motionären: »Någon skulle måhända föreställa sig, att den utveckling eller, måhända rättare, omgestaltning, uti hvilken vårt jordbruk för närvarande är stadt, skulle vara af natur att medföra en förminskning af åkerogräset utan något ingripande från vare sig statens eller andra myndigheters sida. Den med saken förtrogne vet dock att så, dess värre, icke är förhållandet. Det ogräsens tilltagande, som på senare tider mångenstädes iakttagits, står tvärt om helt visst i sammanhang med det sätt, hvarpå det moderna landtbruket är ordnad; framför allt dermed att trädesbruket nu mer och mer inskränkes utan att på samma gång nya försigtighetsåtgärder vidtagas, för att motverka den ökade trefnad för ogräsen, som blifver en nödvändig följd af trädets inskränkande». — Derefter redogör motionären för lagstiftningen på detta område i andra länder och bilägger öfersättningar af sådana lagar från Braunschweig, Steiermark, Belgien och Frankrike. Han omnämner äfven, att nästan alla af dessa lagar i främsta rummet gå ut på att utrota eller åtminstone hämma utbredningen af åkertisteln, samt att Belgiens ogräslag måhända är den, som närmast skulle kunna passa för våra förhållanden.

I likhet med föregående år, vid behandlingen af herr Wittrocks då förevarande motion, kan utskottet icke annat än lemna sitt erkännande åt motionärens välvilliga omtanke om vårt lands modernäring. Hvarje omtänksam landtbrukare ser ock med oro på den utbredning, ogräsen vilja taga öfver hans fält, och för att hålla dem tillbaka måste hvarje landtman föra ett ständigt utrotningskrig mot desamma, men mot vissa svårare roto-gräs är denna strid mången gång så hård, att man är nära att förtvifla om seger. Det är därför, efter utskottets förmenande, icke i allmänhet landtmännens vårdslöshet — om ock någon gång i enskilda fall sådan förekommer — som är orsaken till det sorgliga förhållandet, att åkerogräsen mer och mer vinna utbredning. Detta förhållande synes ock till en del vara af motionären erkänt, dels genom det uttalandet att det ifrågavarande onda helt visst står i sammanhang med det sätt, hvarpå det moderna jordbruket är ordnad, och dels genom ett af motionären fram-

hållet exempel, meddeladt af en framstående jordbrukare i Östergötland, som säkerligen icke försummar att motarbeta ogräsen, huru som jord från hans åkerfält i drifbänk under glasfönster lemnat icke mindre än fem rika ogräsgrödor, framalstrade från i jorden på en gång magasinerade ogräsfrön. Under sådana förhållanden kunna vårt lands jordbrukare icke annat än med tacksamhet mottaga hvarje praktiskt förslag, som går ut på att motverka detta onda, men till sådana förslag kunna väl svärigen räknas lagstadganden om tvångsåtgärder och stränga bötesbestämmelser, därför att jordbrukaren icke gör »allt hvad på honom beror för att hindra ogräsens inträngande eller att bekämpa desamma, sedan de väl fått insteg». För att med hopp om framgång kunna uppträda mot ogräsen, torde man först och främst hafva rätt att vänta — möjligen af vetenskapsmännen på det botaniska området, som mera än landtmännen i allmänhet ega kännedom om dessa växters natur och lifsvilkor — upplysning om hvilka åtgärder, som äro att vidtaga för dessa växters utrotande. Sedan tillkommer det landtmännen att på praktisk väg pröfva, om de angifna medlen äro verksamma och om de icke äro så kostsamma, att de blifva förlustbringande. Om de angifna åtgärderna visa sig stå detta prof, så lära väl landtmännen i allmänhet så förstå sina intressen, att de på öfvertygelsens väg manas att vidtaga desamma. I motsatt fall, men först då, kan det blifva fråga om att vid bötesansvar ålägga jordbrukarne att vidtaga sådana åtgärder. Uttalande denna uppfattning, vill äfven utskottet citera yttranden ur samma uppsats af professor J. Ericsson i »Tidskrift för landtmän», från hvilken motionären anført åtskilligt. I fråga om huru ett allvarigare förstörande eller oskadliggörande af de i jorden redan magasinerade eller på annan väg än direkt genom orent utsäde jorden tillförda ogräsfrön må komma till stånd, yttrar nämnde författare: »Den ena vägen, en väg, om hvars lämplighet meningarne väl ej torde vara delade, är spridandet af bästa möjliga kunskap om ogräsens natur, om vidden af den skada, de åstadkomma, samt om medlen att dem bekämpa. Jag föreställer mig, att en sådan kunskap bäst sprides genom utgifvandet af smärre och billiga populära folkskrifter, och synes mig för framkallandet af sådana skrifter en lämplig uppmuntran vara, om, såsom det sker t. ex. i Danmark, *pris* utsattes för den eller de bästa, efter ortens behof affattade skrifter i ämnet, lämpade att i stort antal utdelas. Jag säger efter ortens behof lämpade och vill dermed hafva uttalat den meningen, att, då i samband med vårt lands långa utsträckning i norr och söder en stor skiljaktighet råder i afseende på jordbrukssättet å olika orter, ej en och samma skrift torde vara för alla landsdelar lika lämplig, utan de olika förhållandena ställa i viss mån olika kraf. — En annan

väg, hvarpå man i nyare tider och då det frivilliga åtagandet — jag tänker här särskildt på sådana ogräsarter, hvilkas frukter eller frön af en hårpensel eller en vinge med vinden lätteligen sprida sig från den enes orena in på den andres rena åkerfält — ej uträttat eller ens kan uträtta, hvad som ansetts oundgängligt, börjat inom flere länder mer och mer inslås eller åtminstone ifrågasättas, är *lagstiftning* i frågan». Han anför således *först*, att man bör sprida upplysning om ogräsens natur och medlen att bekämpa desamma och *sedan* lagstifta mot vissa ogräs. Den nära nog enda populära skrift i detta ämne, som vårt lands jordbrukare för närvarande hafva att tillgå, är »De farligaste ogräsens växtsätt och utrotande» af J. J. Mortensen, öfversatt från danskan af Hj. Nathorst. De åtgärder, som i denna skrift äro föreslagna för utrotande af åkerogräsen, torde dock svårligen kunna lämpa sig för att blifva lagbestämmelser, efter hvilka jordbrukarne hafva att rätta sig. I fråga om våra svåraste ogräs, hästhof och åkertistel, uppgifves säkraste medlet vara handrensning. För öfrigt föreslås bland annat radsåning och hackrensning å sädesfälten och oftare återkommande trädning. Skulle man genom påbud om handrensning söka utrota vissa ogräs och kraftigt ingripa med sådan åtgärd, torde det icke blott saknas medel för mången jordbrukare att utföra detta kostsamma arbete, utan det torde äfven komma att saknas tillräckligt antal armar därför. Radsåning och hackrensning af sädesväxterna skulle onekligen taga sig bra ut för ögat och vittna om, att vårt jordbruk kommit i mycket hög kultur, men det ekonomiska resultatet af detta jordbrukssystem under våra närvarande förhållanden torde icke blifva lysande. Föreskrifter om oftare återkommande trädning skulle möjligen kunna återinföra tvåskiftesbruket i vårt land, äfven i trakter, der detsamma under lång tid tillbaka varit ansedt som föråldradt, och detta torde väl icke heller så allmänt anses som ett önskuingsmål.

Såsom mönster för ogräs-lag hos oss framhåller motionären Belgiens. Deri heter det i Art. 1: »Provinsernas guvernörer (motsvarande landshöfdingarna hos oss) föreskrifva de åtgärder, som äro nödiga för förstörande af tistlar och bestämma de tidpunkter vid hvilka man bör verkställa dessa åtgärder» och vidare i Art. V: »Vid underlåtenhet af vederbörande att inom den bestämda tiden vidtaga de åtgärder, som blifvit påbjudna af guvernementsstyrelsen, utföras dessa, efter order af borgmästaren, genom tjänstemännen på de tredskandes bekostnad, och detta förutom de böter, som äro bestämda i art. VII af detta reglemente. Kostnaderna för åtgärderna indrifvas i förekommande fall af de lokala myndigheterna på samma sätt som skatterna.» Om Riksdagen hos Kongl. Maj:t begär, att Kongl. Maj:t, med sin ekonomiska lagstiftningsrätt, måtte

utfärda förordningar i nu antydda rigtning och lägga i landshöfdingarnes händer att — kanske med ledning af skrifter, liknande den nyss omnämnda och förordade af landbruksakademien — föreskrifva åtgärder för ogräsens utrotande, så skulle vi nog snart komma in på ett annat jordbrukssystem, men det behöfs knappast antydas, att följderna deraf kunde blifva ödesdigra nog, ehuru i annan rigtning än som åsyftades.

Då det, såsom redan blifvit antydt, icke kan vara lämpligt att utfärda påbud om utrotande af ogräs med ty åtföljande bötesbestämmelser, utan att på samma gång bestämda åtgärder kunna föreskrifvas, hvilka äro af den beskaffenhet, att de blifva gagnande i den afsedda rigtningen utan att skada jordbruksnäringen i annat afseende, så synas dessa skäl ensamt vara tillräckliga för att afslå motionen i den form, den föreligger. Men det finnes ett ännu kraftigare skäl för att icke förorda motionen, som ock en ärad ledamot af Andra Kammaren erinrade om, då motionen af kammaren remitterades, nemligen den fara, som ligger deri, att, med bifall till motionen, ingången skulle öppnas till ett lagstiftningsområde, som kunde komma att djupt ingripa i den enskildes fria egande- och dispositionsrätt öfver sin egendom, och lagstiftningsrätten på detta område skulle komma att ensamt utöfvas af Kongl. Maj:t, utan att Riksdagen egde att besluta om dessa lagbestämmelsers form och beskaffenhet. Om och när detta lagstiftningsområde en gång kommer att beträdas, anser utskottet att dessa lagar böra hafva civillags natur och sålunda stiftas af Konung och Riksdag gemensamt samt för öfrigt till sitt innehåll vara moderata och tillämpas med varsamhet.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet hemställa,

att ifrågavarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 17 april 1890.

På utskottets vägnar:

ELIS NILSON.